

FĂURIREA ROMÂNIEI MARI

Făurirea României Mari a fost una dintre cele mai elocvente pagini din istoria acestui popor, desfășurată în decurs de câteva veacuri, începând cu prima încercare de unire politică sub sceptrul domnitorului Mihai Viteazul, cu mica Unire de la 1859, dorită de pașoptiști și înfăptuită de Alexandru Ioan Cuza.

Cercetând istoria românilor „cu o rece nepărtinire” spre a nu „surescita cugetarea”, Eminescu sesizează un mare pericol: lipsa de unitate a românilor de pretutindeni în contextul istoric al existenței imperiilor înconjurătoare, conjugată cu scăderea rolului catalizator al statului: „Popor român!, mari învățături îți dă ție această întâmplare. Dacă fiii tăi ar fi uniți totdeauna, atunci și pământul tău strămoșesc rămânea unul și nedespărțit”. Întâmplarea la care se referea Eminescu este sacrificiul suprem al domnitorului Grigore al III-lea Ghica atunci când Bucovina a fost răpită de Imperiul Habsburgic în 1775. Unirea cea Mică, realizată când el avea doar nouă ani, este apreciată în perspectivă istorică: „Idea constituirii Principatelor într-un stat unitar, intenția de a se desprinde de protecția rusească spre a forma un teritoriu neutru între cele trei imperii, chiar constituția românească de azi - toate acestea au fost prezente ca idei mult înainte de a putea fi vorba de vreun război în Crimeea sau de o Pace de la Paris”. Ca un autentic istoric, bun cunoscător al realităților europene, Eminescu comentează pertinent și obiectiv alipirile forțate de teritorii românești: „Uniunea Banatului (cu Austro-Ungaria) a fost forțată, căci a fost făcută contra voinței românilor, unirea Transilvaniei (cu Austro-Ungaria) a fost făcută fără de a se întreba românii.

Cine a protestat contra? Cine a alarmat Europa într-o chestiune atât de gravă? Nimeni.” Și avea doar 20 de ani când scria, în Federațiunea, aceste rânduri.

*Independența
prin Cultură*

Așadar, apariția ideii de unitate de neam și limbă a fost o coordonată a conștiinței poporului român (deși exprimată explicit mai târziu), chiar în cadrul existenței vremelnice separate a celor trei provincii românești, având la bază originea comună prin descendența latină și continuitatea teritorială.

„Unirea cea Mare” de la 1 Decembrie 1918 a consfințit adeziunea liber consfințită a celor trei provincii românești. Prima provincie a fost Basarabia, răpită de ruși în 1812. Sfatul Țării, organizat la Chișinău în toamna anului 1917, hotărăște, la 27 martie/9 aprilie 1918, unirea Basarabiei cu România, cu majoritate de voturi. Primul ministru român, Al. Marghiloman, mergând la Chișinău să preia documentele oficiale de unire, a precizat în discursul său: „Problema mare și sfântă a reintrării Basarabiei în sânul patriei [...] a preocupat neîncetat sufletele noastre. Noi am urmărit cu viu interes dezvoltarea acestui colț de pământ românesc și ne-am încredințat cu mulțumire că din caldul dv. patriotism a ieșit o Basarabie independentă [...] A trecut ceasul vorbelor. Acum e ceasul hotărârilor”.

Celebrul scriitor și om politic C. Stere (1865-1936) a subliniat, în Sfatul Țării din 27 martie 1918, importanța acestei hotărâri istorice „pentru care ne trebuie urgent și conștiința curată”, căci „în viața oamenilor, ca și a popoarelor, nu sunt multe clipe ca acestea [...] Astăzi noi decretăm drepturile poporului suveran: Libertatea Basarabiei!”. Regele Ferdinand ia act și „declară Basarabia unită cu România de veci una și indivizibilă”, numind în guvernul de la București miniștrii basarabeni Ion Incuț și dr. Daniel Ciugureanu. Rusia sovietică n-a recunoscut unirea Basarabiei cu România.

Românii din Imperiul Austro-Ungar (obligați să lupte în Primul Război Mondial împotriva fraților lor de peste Carpați) s-au reunit la Paris, la 30 aprilie 1918, în Comitetul Național al Românilor din Transilvania și Bucovina, condus de Iancu Flondor. La 15/28 noiembrie 1918, Congresul General al Bucovinei „considerând că [...] bucovinenii nu și-au pierdut nădejdea că ceasul mântuirii, așteptat cu atâta dor și suferință, va sosi și că moștenirea lor străbună, tăiată prin granițe nelegiuite, se va reîntregi prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ștefan, și că au nutrit veșnic credința că marele vis al Neamului se va înfăptui, când se vor uni toate țăările române dintre Nistru și Tisa într-un stat național unitar”, constatând, totodată, că „ceasul acesta mare a sunat”, a hotărât „Unirea necondiționată și pe veci a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru cu Regatul României”. Regele Ferdinand decretează că „Bucovina, în cuprinsul granițelor sale istorice, este și rămâne deapănarea unită cu Regatul României”.

Contrasemnează președintele Consiliului de Miniștri, Ion I.C. Brătianu.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

A treia mare provincie românească, Transilvania, se organizează în pas cu vremurile. Se constituie Consiliul Național Român Central, care redactează prin V. Goldiș o declarație conform căreia Transilvania trebuie să ființeze „printre națiunile libere”, să dispună singură de soarta ei, deși împăratul Carol I de Habsburg emitea un manifest „cătore popoarele mele credincioase” privind reorganizarea imperiului în șase state, Transilvania urmând să facă parte din Ungaria. Deputatul Al. Vaida Voievod exprimă în Parlamentul maghiar dorința românilor transilvăneni la o viață națională independentă.

Consiliul Național Român, format din liderii Partidului Național Român și ai Partidului Social-Democrat (V. Goldiș, T. Mihali, Ștefan Ciceo-Pop, Aurel Lazăr, Aurel Vlad, Al. Vaida Voievod, I. Flueraș, Bazil Surdu, Iosif Renoiu etc.) organizează la 18 noiembrie /1 decembrie 1918 Marea Adunare Națională, formată din 1228 de delegați aleși cu drept de vot, la care s-au adăugat peste 100.000 de români.

Locul n-a fost ales întâmplător: Alba Iulia este orașul în care Mihai Viteazul a demonstrat că unirea tuturor românilor într-un singur stat este posibilă și dorită.

Aici, prin glasul lui V. Goldiș, s-a proclamat unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România. „Această unire - spunea Iuliu Maniu (1873-1953), președintele Consiliului Dirigent al Transilvaniei - noi avem dreptul s-o pretindem pe baza ființei noastre unitare. Suntem toți de aceeași tradiție, cu aceleași aspirațiuni [...] Îndeosebi noi românii din Ardeal și Ungaria suntem în drept să cerem această unire, fiindcă aici la noi e leagănul românismului. Numai

o crudă barbarie poate împiedica ca însăși viața, leagănul să fie despărțit, să rămână separat atunci când toate celelalte se unesc. Și Ardealul trebuie să fie o parte întregitoare din corpul Națiunii Române.

În afară de dorința noastră obștească de a ne apropia de sânul mamei noastre, toate argumentele științifice și sociologice întăresc justetea revendicării noastre”.

Adunarea Națională de la Alba Iulia alege Marele Sfat Național Român (250 de membri) cu rol legislativ, subordonat guvernului de la București, care va numi, la 19 noiembrie /2 decembrie 1918, un guvern provizoriu, Consiliul Dirigent, cu 15 membri.

La 27 decembrie 1918/9 ianuarie 1919, Adunarea Națională a Sașilor recunoaște unirea Transilvaniei cu România, urmând ca și alte minorități (șvabii, evreii, chiar și unele cercuri maghiare) să recunoască actul Unirii. Ungaria n-a recunoscut acest act; mai mult, comuniștii lui Béla Kun au înfăptuit, între noiembrie 1918 - aprilie 1919, atrocități teroriste în Transilvania (numai în localitatea clujeană Giurcuța 45 de români - bărbați și femei - au fost împușcați și arși pe rug). Armata română a ripostat, oprind extinderea bolșevismului leninist în Europa, răsturnând guvernul prosovietic de la Budapesta, în august 1919.

Unirea Transilvaniei a fost consfințită prin decretul regal din 24 decembrie 1918, a fost recunoscută de marile puteri la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920) și prin tratatul special cu Ungaria de la Trianon (4 iunie 1920).

La 15 octombrie 1922, regele Ferdinand și Regina Maria sunt încoronați la Catedrala Ortodoxă din Alba Iulia de către un sobor de preoți, în frunte cu mitropolitul (viitorul patriarh) Miron Cristea. Ferdinand a purtat coroana de oțel moștenită de la predecesorul său, Carol I, iar regina Maria a purtat o coroană nouă, de aur.

Declarația regelui Ferdinand este pilduitoare, mai ales pentru preținșii săi descendenți: „De la început mi-am impus această regulă de conștiință: să fac abstracție de mine însumi, să nu țin socoteală nici de originile mele, nici de familia mea. Să nu văd decât România, să nu cuget decât la ea. Nu se domnește asupra unui popor pentru sine, ci pentru acel popor. În aceasta constă onestitatea unui rege”.

Făurirea României Mari (cu 14 milioane de locuitori și circa 300.000 de km pătrați) a adus două mari reforme: cea agrară și introducerea votului universal, direct și secret, dar a însemnat și o descătușare spirituală: în perioada interbelică de numai două decenii, cultura română a dat mari valori internaționale (Eminescu, Arghezi, Blaga, Sadoveanu, Rebreanu, Iorga, Brâncuși, Lovinescu, Călinescu, Eliade, Eugen Ionescu, Cioran etc.), sincronizându-se cu cea europeană.

Destrămarea imperiilor după Primul Război Mondial n-a însemnat însă și unirea tuturor românilor într-un singur stat; românii din Transilvania, cei din Maramureșul istoric, din Ungaria, Banatul sârbesc, din Bulgaria au rămas în afara granițelor țării. În Balcani, conviețuiesc aromânii, meglenoromânii și istroromânii. După numai 22 de ani, printr-o guvernare și o regalitate cel puțin discutabile, România Mare pierde Basarabia, nordul Bucovinei și ținutul Herței (la 28 iunie 1940), nord-estul Transilvaniei (prin Diktatul de la Viena, 30 august 1940) și Cadrilaterul (în septembrie 1940).

Totuși, făurirea statului național unitar român la 1 Decembrie 1918 a reprezentat, pe de o parte, împlinirea unui vis secular al locuitorilor săi, și pe de altă parte, intrarea României în concertul marilor națiuni europene, dând Ligii Națiunilor și un președinte pe măsură, pe diplomatul Nicolae Titulescu.

TUDOR NEDELCEA